

Aktuality z Evropské unie od Stálého zastoupení ČAK v Bruselu

(prosinec 2023 a leden 2024)

★ Politická dohoda ohledně Aktu o kybernetické odolnosti

Dne 1. prosince dosáhly Evropský parlament a Rada politické dohody o aktu o kybernetické odolnosti. Akt o kybernetické odolnosti je prvním právním předpisem svého druhu na světě. Klade si za cíl zvýšit úroveň kybernetické bezpečnosti digitálních produktů ve prospěch spotřebitelů a podniků v celé EU, neboť zavádí povinné požadavky na kybernetickou bezpečnost pro veškerý hardware a software, od dětských chůviček, inteligentních hodinek a počítačových her až po firewally a routery. Produkty s různou úrovní rizika budou mít odlišné bezpečnostní požadavky. Posouzení třetí stranou bude podléhat méně než 10 % produktů.

V důsledku přijetí nařízení budou muset být všechny výrobky uváděné na trh EU kyberneticky bezpečné. Jedná se o zásadní krok v boji proti rostoucí hrozbě ze strany pachatelů kybernetických trestných činů a dalších nepřátelských subjektů. Výrobci hardwaru a softwaru budou mít povinnost provádět opatření v oblasti kybernetické bezpečnosti v průběhu celého životního cyklu výrobku, od jeho návrhu a vývoje až po zachování bezpečnosti po jeho uvedení na trh. Regulace rovněž zavádí povinnost výrobců poskytovat spotřebitelům včasnou bezpečnostní aktualizaci během několika let po nákupu. Toto období musí být přiměřené životnosti výrobků. Prostřednictvím těchto opatření umožní nové nařízení uživatelům činit informovanější a bezpečnější rozhodnutí, neboť výrobci se budou muset stát transparentnějšími a odpovědnějšími za bezpečnost svých výrobků.

Více informací je k dispozici v češtině zde:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6168

★ Trestní vyšetřování: Rada dosáhla postoje k předávání řízení mezi členskými státy

Rada se 4. prosince dohodla na vyjednávacím postoji (obecném přístupu) k navrhovanému nařízení EU, který se týká předávání řízení v trestních věcech. Cílem návrhu je předcházet zbytečným souběžným řízením a přispívat k účinnému a řádnému výkonu trestního soudnictví v členských státech. Návrh stanoví pravidla pro předávání trestních řízení mezi členskými státy. Klade si za cíl zajistit dodržování

základních práv v rámci postupu předávání trestních řízení a zvýšit účinnost a právní jistotu. Pomůže také předcházet beztrestnosti v případech, kdy je odmítnuto předání osoby do jiného členského státu na základě evropského zatýkacího rozkazu.

Orgány jednotlivých zemí budou dle nařízení rozhodovat o žádosti o předání řízení (do jiné země) na základě seznamu společných kritérií. Mezi tato kritéria patří: trestný čin byl spáchán na území členského státu, kam má být řízení předáno; jedna nebo více podezřelých nebo obviněných osob je občanem daného členského státu nebo v něm má bydliště; jedna nebo více podezřelých nebo obviněných osob se nachází v členském státě, kam má být řízení předáno; většina důkazů relevantních pro vyšetřování se nachází v daném členském státě nebo se v něm nachází nebo v něm má bydliště většina relevantních svědků. Návrh nařízení rovněž ukládá povinnost dodržovat při rozhodování o předání práva podezřelých osob, obviněných osob a obětí. Země, která byla požádána o předání řízení, musí sdělit druhé zemi své rozhodnutí – zda předání přijímá nebo odmítá – nejpozději do 60 dnů ode dne, kdy obdržela danou žádost. Tato lhůta může být prodloužena maximálně o 30 dnů. Na základě dohodnutého postojů bude Rada s to zahájit jednání s Evropským parlamentem – jakmile ten přijme svůj postoj – s cílem rozhodnout o společném znění právního předpisu.

Více informací je k dispozici v češtině zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/12/04/criminal-investigations-council-reaches-position-on-the-transfer-of-proceedings-between-member-states/>

Nařízení o digitalizaci přeshraniční justiční spolupráce a přístupu ke spravedlnosti

Dne 8. prosince byly přijaty dva legislativní akty EU - nařízení o digitalizaci přeshraniční justiční spolupráce a přístupu ke spravedlnosti a související směrnice. Díky těmto aktům budou moci občané a jejich právní zástupci komunikovat s úřady v přeshraničních řízeních v EU prostřednictvím evropského elektronického přístupového místa – například uplatňovat nároky nebo odesílat a přijímat informace. Úřady budou moci rovněž komunikovat mezi sebou a vyměňovat si údaje týkající se konkrétních případů prostřednictvím bezpečných a spolehlivých digitálních kanálů. Nová pravidla umožní účast stran a jiných příslušných osob na soudních jednáních v občanských, obchodních a trestních věcech prostřednictvím videokonference nebo jiné technologie zajišťující komunikaci na dálku; elektronickou komunikaci mezi fyzickými nebo právními osobami nebo jejich zástupci a příslušnými úřady; uznávání dokumentů s elektronickým podpisem nebo elektronickou pečetí; úhradu poplatků elektronickými prostředky.

Nařízení vstoupí v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku EU a začne se používat patnáct měsíců po tomto vstupu v platnost. Směrnice vyžaduje provedení ve vnitrostátním právu.

Více informací je k dispozici zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/12/08/eu-takes-important-step-towards-digitalisation-of-justice-systems/>

Akt o umělé inteligenci

Evropský parlament a Rada dosáhly dne 9. prosince politické dohody ohledně aktu o umělé inteligenci.

Akt o umělé inteligenci je stěžejní legislativní iniciativou, která má potenciál podpořit rozvoj a zavádění bezpečné a spolehlivé umělé inteligence po celém jednotném trhu EU subjekty z veřejného i soukromého sektoru. Hlavním cílem aktu je regulovat umělou inteligenci, protože je schopna společnost poškodit, a to uplatněním přístupu založeného na posouzení rizik: čím vyšší riziko, tím přísnější pravidla. Jelikož se jedná o vůbec první legislativní návrh tohoto druhu na světě, bude moci stanovit globální standard pro regulaci umělé inteligence v ostatních jurisdikcích tak, jako se to stalo v případě nařízení GDPR, a tím propagovat evropský přístup k regulaci technologií v mezinárodním měřítku.

Ve srovnání s původním návrhem Komise lze nové hlavní prvky předběžné dohody shrnout takto: pravidla pro obecné modely umělé inteligence s velkými dopady, které mohou v budoucnu představovat systémové riziko, jakož i pro vysoce rizikové systémy umělé inteligence revidovaný systém řízení s určitými donucovacími pravomocemi na úrovni EU; rozšíření seznamu zákazů, avšak s tím, že donucovací orgány mohou ve veřejných prostorách za uplatnění záruk využívat biometrickou identifikaci na dálku; lepší ochrana práv díky povinnosti provozovatelů vysoce rizikových systémů umělé inteligence provést před uvedením systému umělé inteligence do provozu posouzení dopadů na základní práva.

Pokud jde o správu, příslušné vnitrostátní orgány dozoru nad trhem budou dohlížet na provádění nových pravidel na vnitrostátní úrovni. Koordinaci tohoto dohledu bude na evropské úrovni zajišťovat nový Evropský úřad pro umělou inteligenci, který bude zřízen v rámci Evropské komise. Tento nový úřad bude rovněž dohlížet na provádění a prosazování nových pravidel pro modely UI pro všeobecné použití. Společně s vnitrostátními orgány dozoru nad trhem bude úřad pro umělou inteligenci prvním orgánem na světě, který bude prosazovat závazná pravidla pro umělou inteligenci, a proto se očekává, že se stane uznávaným vzorem na mezinárodní úrovni. V případě modelů pro obecné účely bude hrát ústřední úlohu vědecká komise nezávislých odborníků, která bude vydávat varování o systémových rizicích a přispívat ke klasifikaci a testování modelů.

Politickou dohodu nyní musí formálně schválit Evropský parlament a Rada. V platnost vstoupí 20 dní po vyhlášení v Úředním věstníku. Akt o umělé inteligenci se pak začne uplatňovat dva roky po svém vstupu v platnost, s výjimkou některých zvláštních ustanovení: zákazy se začnou používat již po 6 měsících, zatímco pravidla pro obecnou umělou inteligenci se uplatní po 12 měsících.

Více informací je k dispozici v češtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6473

Posílení práv občanů EU

Dne 6. prosince Evropská komise představila balíček opatření, jež mají za cíl posílit práva vyplývající z občanství EU po celé Unii. Lidé, kteří jsou státními příslušníky země EU, požívají souboru práv a výhod, jež se odlišují práv spojených se státní příslušností daného členského státu, včetně práva na volný pohyb, konzulární ochranu a aktivní účast na demokratických procesech.

Komise navrhuje změnit pravidla stanovená ve směrnici o konzulární ochraně s cílem chránit a podporovat občany EU v zahraničí v době krizí. Tento návrh byl vypracován v úzké spolupráci s vysokým představitelem, pod jehož vedením působí Evropská služba pro vnější činnost a delegace EU ve třetích zemích. V rámci balíčku Komise rovněž předkládá nové pokyny týkající se práva na volný pohyb, příručku o osvědčených volebních postupech pro občany se zdravotním postižením, kompendium o technikách elektronického hlasování, jakož i příručku o občanství EU.

V rámci představených iniciativ navrhuje Komise revizi směrnice EU o konzulární ochraně s cílem zajistit lepší a snazší ochranu občanů EU ve třetích zemích, ve které nemá stát, jehož jsou státními příslušníky, konzulát či velvyslanectví. Občané EU by proto měli mít možnost získat jasnější informace a uplatnit svá práva na pomoc a ochranu. Návrh obsahuje opatření, jež mají zjednodušit postupy a umožnit co nejlepší využívání globální sítě delegací EU, velvyslanectví a konzulátů členských států s cílem lépe pomáhat občanům v nouzi; posílit opatření v oblasti připravenosti na krize a reakce na ně mimo jiné pořádáním pravidelných konzulárních krizových cvičení a vypracováním krizových konzulárních plánů, jež budou obsahovat posouzení možných rizik a odhad přítomnosti občanů EU v jednotlivých zemích; umožnit vyslání společných týmů konzulárních odborníků, kteří posílí diplomatický a konzulární sbor během krizí.

Podrobnější informace jsou k dispozici v češtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6330

Návrh nařízení o usnadnění přeshraničních řešení

Komise zveřejnila dne 12. prosince pozměněný návrh „nařízení o usnadnění přeshraničních řešení“, aby členským státům pomohla při překonávání překážek, které ovlivňují každodenní život 150 milionů evropských občanů žijících v evropských přeshraničních regionech. Mezi překážky, kterým občané, podniky a orgány veřejné správy v těchto regionech čelí, patří odlišné technické normy nebo vnitrostátní správní a právní předpisy, které nezohledňují přeshraniční rozměr. Tyto překážky mohou omezovat rozvoj infrastruktury a fungování přeshraničních veřejných služeb. Překážky této povahy znesnadňují život přeshraničních komunit, mimo jiné například omezením přístupu ke zdravotní péči (včetně záchranné služby) a omezením jejich schopnosti koordinovat úsilí při reakci na katastrofy a spolupracovat na společných projektech infrastruktury. Překonání těchto překážek by výrazně zlepšilo fungování jednotného trhu EU. Ve studii financované Komisí se odhaduje, že odstranění 20 % stávajících právních a administrativních překážek by vedlo v přeshraničních regionech ke zvýšení HDP o 2 % a vytvořilo by více než jeden milion pracovních míst.

Více informací je k dispozici v češtině zde:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6463

Evropský akt o svobodě sdělovacích prostředků

Dne 15. prosince došlo k uzavření politické dohody Evropského parlamentu a Rady ohledně Evropském aktu o svobodě sdělovacích prostředků, který Komise navrhla v září 2022.

Tato nová pravidla lépe ochrání redakční nezávislost a pluralitu sdělovacích prostředků, zajistí transparentnost a spravedlnost a přinesou lepší spolupráci mediálních orgánů prostřednictvím nové evropské rady pro sdělovací prostředky. To zahrnuje bezprecedentní záruky pro novináře, aby mohli svobodně a bezpečně vykonávat svou práci. Tento nový soubor pravidel též zajistí, aby sdělovací prostředky – veřejnoprávní i soukromé – mohly na vnitřním trhu EU snadněji působit přeshraničně bez nepřiměřeného tlaku a těžit z digitální transformace mediálního prostoru.

Podrobnější informace jsou k dispozici v češtině zde:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6635

Zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform

Dne 13. prosince 2023 dosáhly Evropský parlament a Rada politické dohody ohledně směrnice o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform, kterou Komise navrhla v prosinci 2021. Cílem směrnice je zajistit, aby lidé pracující prostřednictvím digitálních pracovních platform mohli plně využívat pracovní práva a sociální dávky, na něž mají nárok. Jejím účelem je podpora udržitelného růstu digitálních pracovních platform v EU. Směrnice zejména stanoví opatření ke správnému určení zaměstnaneckého statusu osob pracujících prostřednictvím platform a k podpoře transparentnosti a spravedlnosti v algoritmickém řízení (tj. automatizované systémy podporující nebo nahrazující řídicí funkce). Po formálním schválení dohody Evropským parlamentem a Radou budou mít členské státy dva roky na to, aby směrnici EU začlenily do vnitrostátního práva.

Více informací je k dispozici v češtině zde:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6586

Belgické předsednictví v Radě

Od 1. ledna 2024 se Belgie ujímá předsednictví v Radě Evropské unie jako druhá země předsednického tria Španělsko-Belgie-Maďarsko. Belgické předsednictví si stanovilo šest klíčových priorit: Obrana právního státu, demokracie a jednoty; Posílení konkurenceschopnosti; Úsilí o ekologickou a spravedlivou transformaci; Posílení sociální a zdravotní agendy; Ochrana lidí a hranic; Podpora globální Evropy.

Pokud jde o první zmíněnou prioritu, Předsednictví chce posílit postavení a začlenění občanů se zvláštním zaměřením na účast mládeže, jakož i práci v oblasti Evropského prostoru vzdělávání, kvality vzdělávání, celoživotního učení, mobility a sportu. Bude prosazovat demokratické hodnoty tím, že posílí svobodu a pluralitu sdělovacích prostředků, podnítl digitální transformaci kulturních a kreativních odvětví a prozkoumá vazby mezi kulturou, dědictvím a evropskou identitou. V tomto ohledu nám spolupráce na různých úrovních správy umožní účinně reagovat na různorodou škálu potřeb a výzev a zároveň respektovat zásady subsidiarity a proporcionality.

Předsednictví je dále odhodláno podporovat kandidátské země v jejich úsilí o vstup do EU. Zároveň bude zásadní připravit politiky, zdroje a rozhodovací struktury Unie s ohledem na budoucí přistoupení.

Webové stránky belgického předsednictví jsou k dispozici v angličtině zde: <https://belgian-presidency.consilium.europa.eu/en/>

Revize směrnice o evropských radách zaměstnanců

Komise dne 24. ledna navrhla revizi směrnice o evropských radách zaměstnanců s cílem dále zlepšit sociální dialog v EU. Evropské rady zaměstnanců jsou informační a konzultační orgány, které zajišťují účast zaměstnanců na rozhodnutích ohledně nadnárodních otázek. Týkají se společností s více než 1 000 zaměstnanci, které působí alespoň ve dvou zemích EU nebo Evropského hospodářského prostoru. Mezi hlavní změny navrhované Komisí patří udělení stejných práv pracovníkům nadnárodních společností působících v EU/EHP, aby mohli požádat o vytvoření nové evropské rady zaměstnanců; Vyjasnění definice nadnárodních otázek; Zajištění toho, aby byly s pracovníky v nadnárodních společnostech včas a smysluplně projednávány otázky, které se jich týkají; Zajištění potřebné kapacity evropských rad zaměstnanců k výkonu jejich činnosti; Vyváženější zastoupení žen a mužů; a lepší přístup k opravným prostředkům. Návrh Komise, kterým se mění směrnice o evropské radě zaměstnanců, bude projednán Evropským parlamentem a členskými státy. Po jeho přijetí budou mít členské státy jeden rok na provedení směrnice ve vnitrostátním právu. Nová pravidla pak začnou platit o dva roky později.

Více informací je k dispozici v češtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_24_147

Den ohroženého advokáta 2024

Dne 24. ledna je tzv. Den ohroženého advokáta. Poprvé byl Den ohroženého advokáta zorganizován v roce 2009. Následně vznikla i Nadace ohroženého advokáta a postupně akci začaly podporovat i další organizace, včetně ČAK a posléze Rady evropských advokátních komor (CCBE). Smyslem této akce je každoročně upozorňovat na situace a oblasti, kde jsou advokáti aktuálně vystavováni zastrašování, nátlaku, hrozbám, persekuci, mučení, či dokonce zabíjení. Důvodem, který v různých částech světa k těmto praktikám vede, je v naprosté většině případů pouze výkon profese advokátů v souladu s jejich profesními povinnostmi. Den 24. ledna byl zakládajícími organizacemi vybrán jako Mezinárodní den ohroženého

advokáta na památku 4 advokátů, kteří byli tento den v roce 1977 zavražděni ve své advokátní kanceláři v Madridu v souvislosti s nepokoji, jež následovaly po smrti generála Franca. Každý rok je pak zaměřen na jinou zemi, v loňském roce to byl Afghánistán, letos Írán, a to s ohledem na současnou alarmující situaci. V současné době se íránští advokáti potýkají s rozličnými problémy, ať už se jedná o mnohé překážky, které brání nezávislému výkonu advokacie, jako je kontrola jmenování do orgánů advokátních komor, restriktivní postupy bránící vydávání advokátních osvědčení, dohled a regulace advokátů ze strany soudní moci, nedostatečná nezávislost soudů apod. Íránští advokáti se navíc setkávají s obtěžováním, zastrahováním, trestním stíháním, zatýkáním a vraždami.

Kompletní zpráva o situaci v Íránu je k dispozici zde: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/Human_right_portal/EN_HR_20240117_Final-report-of-the-Endangered-Lawyers_Iran_2024.pdf

Balíček opatření na podporu evropských začínajících podniků a malých a středních podniků při rozvoji důvěryhodné umělé inteligence

Komise dne 24. ledna zveřejnila balíček opatření na podporu evropských začínajících podniků a malých a středních podniků při rozvoji důvěryhodné umělé inteligence, která respektuje hodnoty a pravidla EU. To navazuje na politickou dohodu dosaženou v prosinci 2023 ohledně aktu EU o umělé inteligenci. Balíček zahrnuje širokou škálu opatření na podporu začínajících podniků a inovací v oblasti umělé inteligence, včetně návrhu na poskytnutí privilegovaného přístupu k superpočítačům začínajícím podnikům v oblasti umělé inteligence a širší inovační komunitě. Obsahuje mj. změnu nařízení 2021/1173 s cílem zřídit továrny umělé inteligence; Rozhodnutí o zřízení úřadu pro umělou inteligenci v rámci Komise; Sdělení EU o AI Start-upech a inovacích v oblasti umělé inteligence.

Více informací je k dispozici v češtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_24_383

Nová pravidla na podporu kybernetické bezpečnosti orgánů EU

Dne 7. ledna vstoupilo v platnost nové nařízení o kybernetické bezpečnosti, kterým se stanoví opatření k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v orgánech, institucích a jiných subjektech Unie. Nařízení stanoví opatření pro vytvoření vnitřního rámce pro řízení, správu a kontrolu kybernetických bezpečnostních rizik pro každý subjekt Unie a zřizuje nový interinstitucionální výbor pro kybernetickou bezpečnost (IICB), jehož úkolem je monitorovat a podporovat jeho provádění subjekty Unie. Poskytuje rozšířený mandát skupiny pro reakci na počítačové hrozby pro orgány, instituce a jiné subjekty EU (CERT-EU) jakožto zpravodajské služby, výměnu informací a koordinaci reakce na incidenty, ústřední poradní orgán a poskytovatele služeb. V souladu se svým mandátem je centrum CERT-EU přejmenováno na službu kybernetické bezpečnosti pro orgány, instituce a jiné subjekty Unie, ale zachovává

zkrácený název „CERT-EU“. V souladu s harmonogramem stanoveným v nařízení zavedou subjekty Unie vnitřní procesy správy kybernetické bezpečnosti a postupně zavedou konkrétní opatření k řízení kybernetických bezpečnostních rizik stanovená v nařízení. Výbor IICB bude zřízen a začne fungovat co nejdříve s cílem zajistit strategické řízení centra CERT-EU v rámci jeho rozšířeného mandátu, poskytovat pokyny a podporu subjektům Unie a sledovat provádění nařízení.

Více informací je k dispozici v češtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6782

Politická dohoda o návrhu směrnice proti obchodování s lidmi

Dne 23. ledna došlo k uzavření politické dohody mezi Evropským parlamentem a Radou o návrhu směrnice pro boj proti obchodování s lidmi. Dohodnutá pravidla poskytnou donucovacím a justičním orgánům silnější nástroje k vyšetřování a stíhání nových forem vykořisťování, včetně těch, k nimž dochází online. Každý rok se v EU stane obětí obchodování s lidmi více než 7000 lidí. Skutečný počet bude pravděpodobně mnohem vyšší, protože mnoho obětí zůstává neodhaleno. Roční náklady na obchodování s lidmi v EU se odhadují až na 2,7 miliardy EUR. V posledních letech se vyvinuly formy vykořisťování, přičemž trestná činnost stále více nabývá on-line rozměru a diverzifikuje své prostředky a nezákonné zisky. K řešení těchto významných výzev jsou zapotřebí aktualizovaná pravidla, zejména pokud jde o vysoký nárůst technologického vývoje. Proto se Komise rozhodla aktualizovat a revidovat směrnici EU o boji proti obchodování s lidmi z roku 2011. Důraz je kladen jak na prevenci, tak na prosazování boje proti obchodování s lidmi. Nová pravidla zavádí následující změny:

Vykořisťování náhradního mateřství, nucených sňatků a nelegálních adopcí budou výslovně zahrnuty do definice obchodování s lidmi. To bude vyžadovat, aby členské státy kriminalizovaly takové jednání ve svých vnitrostátních trestních právních předpisech jako formy vykořisťování v souvislosti s obchodováním s lidmi. Působnost je rozšířena na obchodování s lidmi, k němuž dochází prostřednictvím informačních a komunikačních technologií, včetně internetu a sociálních médií, nebo je k němu usnadňováno. Pokud jde o sexuální vykořisťování, stane se přitěžující okolností, což povede k vyšším trestům. Směrnice obsahuje formální mechanismů postoupení, jež budou povinné ve všech členských státech. Tím se zlepší včasná identifikace obětí a jejich předávání žádostí o pomoc a podporu, což vytvoří základ pro evropský mechanismus oznamování tím, že bude jmenováno jednotné národní kontaktní místo. Vědomé využívání služeb poskytovaných oběťmi obchodování s lidmi se stane trestným činem. Jedná se o důležité opatření ke zvýšení poptávky. Národní akční plány členských států budou muset splňovat určitá kritéria s cílem zlepšení struktury řízení s národními koordinátory pro boj proti obchodování s lidmi a možnost jmenování nezávislé orgány. Oba soubory změn představují ve srovnání s předchozími právními předpisy novinku a přinesou harmonizaci na úrovni EU. Směrnice rovněž zavádí povinný každoroční sběr údajů o obchodování s lidmi v celé EU na základě dohodnutých ukazatelů, které zveřejní Eurostat. V předchozím právním rámci to nebylo povinné a provádělo se to pouze jednou za dva roky.

Směrnice musí být nyní formálně přijata Evropským parlamentem a Radou. Po vyhlášení v Úředním věstníku vstoupí směrnice v platnost 20 dní po vyhlášení a členské státy budou mít dva roky na to, aby ustanovení provedly ve vnitrostátním právu.

Více informací je k dispozici v angličtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_24_343

Nová pravidla pro boj proti podvodům při přeshraničních platbách v EU

Dne 1. ledna vstupují v platnost nová pravidla transparentnosti, která pomohou členským státům EU zakročit proti podvodům v oblasti daně z přidané hodnoty. Nová pravidla umožní daňovým úřadům členských států EU získávat informace o platbách, díky čemuž budou moci snadněji odhalovat podvody v oblasti DPH. Zvláštní pozornost se věnuje elektronickému obchodování, které je k nedodržování předpisů a podvodům s DPH obzvláště náchylné. Dochází tak k výpadkům daňových příjmů, z nichž se hradí důležité veřejné služby. Například někteří on-line prodejci, kteří nejsou v žádném členském státě fyzicky zastoupeni, prodávají zboží a služby spotřebitelům v EU, aniž by se někde v EU zaregistrovali k DPH, nebo vykazují nižší hodnotu, než je skutečná hodnota jejich on-line prodeje. Členské státy proto potřebují silnější nástroje k odhalování a ukončení tohoto protiprávního jednání. Nový systém využívá klíčovou úlohu poskytovatelů platebních služeb, jako jsou banky, instituce elektronických peněz, platební instituce a postřirové služby, které společně zprostředkovávají více než 90 % on-line nákupů v EU.

Od 1. ledna budou poskytovatelé platebních služeb muset sledovat příjemce přeshraničních plateb a od 1. dubna předávat správním orgánům členských států informace o osobách, které přijímají více než 25 přeshraničních plateb za čtvrtletí. Tyto informace budou poté soustředěny do nové evropské databáze vytvořené Evropskou komisí, Centrálního elektronického systému platebních informací (CESOP), kde budou uloženy, agregovány a porovnávány s dalšími údaji. Veškeré informace v systému CESOP budou zpřístupněny členským státům prostřednictvím unijní sítě Eurofisc, kterou používají experti při boji proti podvodům v oblasti DPH již od roku 2010. Členské státy tak budou moci snadněji analyzovat údaje a identifikovat on-line prodejce, kteří neplní povinnosti v oblasti DPH, včetně podniků, které se nenacházejí v Unii. Kontaktní úředníci Eurofiscu jsou rovněž oprávněni přijímat vhodná opatření na vnitrostátní úrovni, jako je vyřizování žádostí o informace, auditů nebo zrušení registrace pro účely DPH. Podobná pravidla, která již existují v některých členských státech a v jiných zemích, již přinesla v boji proti podvodům při elektronickém obchodování hmatatelné výsledky.

Více informací je k dispozici v češtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6714

EU přijala 12. balíček sankcí vůči Rusku v reakci na pokračující válku proti Ukrajině

Rada přijala dne 18. prosince dvanáctý soubor sankcí vůči Rusku. Tento balíček se zaměřuje na uvalení dalších zákazů dovozu a vývozu ve vztahu k Rusku, boj proti obcházení sankcí a odstraňování mezer v nich. Zejména obsahuje další Rusy a ruské společnosti zařazené na seznam sankcionovaných a nové zakázky dovozu a vývozu – například zákaz vývozu ruských diamantů do Evropy – ve velmi těsné spolupráci s našimi partnery ze skupiny G7. Balíček kromě toho zpřísňuje uplatňování cenového stropu pro ropu tím, že se důkladněji sleduje, jak mohou být k jeho obcházení využívány tankery. Zahrnuje rovněž přísnější povinnosti ohledně sledování majetku a tvrdá opatření vůči společnostem ze třetích zemí, které obcházejí sankce.

Dvanáctý balíček obsahuje tyto hlavní prvky:

Na seznam bylo přidáno více než 140 dalších osob a subjektů, na něž se bude vztahovat zmrazení majetku. Patří mezi ně subjekty působící v ruské vojenské a obranné oblasti, včetně vojensko-průmyslových podniků a soukromých vojenských společností. To zahrnuje i subjekty z odvětví informačních technologií a další významné hospodářské subjekty. Opatření se zaměřují rovněž i na osoby odpovědné za nucenou „převýchovu“ ukrajinských dětí, jakož i na aktéry šířící dezinformace či propagandu podporující ruskou útočnou válku proti Ukrajině.

Balíček zavádí zákaz dovozu ruských diamantů; zákaz dovozu surovin pro výrobu oceli, zpracovaných výrobků z hliníku a dalších kovových produktů. Další omezení vývozu zboží dvojího užití a pokročilých technologických a průmyslových produktů. Nové zakázky vývozu průmyslových produktů z EU s cílem dále omezit kapacity Ruska v průmyslovém odvětví, včetně strojů a strojních součástí, stavebního zboží, zpracované oceli, produktů z mědi a hliníku, laserů a baterií. Doplnění dalších 29 subjektů z Ruska a ze třetích zemí na seznam subjektů spojených s ruským vojensko-průmyslovým komplexem (včetně subjektů registrovaných v Uzbekistánu a Singapuru). Zákaz poskytovat ruské vládě nebo ruským společnostem software související s podnikáním a designem. Rada se dohodla na novém kritériu pro zařazení na seznam sankcionovaných, které zahrne osoby, jež mají prospěch z nuceného převodu vlastnictví nebo kontroly nad ruskými dceřinými podniky společností z EU. Zahrnuta je možnost ponechat na seznamu osob, jimž byl zmrazen majetek, i osoby zesnulé, aby se zabránilo potenciálnímu narušení tohoto opatření. Pravidla zavádí přísnější povinnost členských států aktivně sledovat majetek osob uvedených na seznamu s cílem předcházet případům porušování nebo obcházení sankcí a odhalovat je. Rada dále zpřísnila mezinárodní cenový strop G7+ pro ropu a zavádí nový zákaz dovozu zkapalněného ropného plynu (LPG), který postihne dovoz v hodnotě přes miliardu eur ročně, se zachováním právních účinků stávajících smluv nejvýše po dvanáct měsíců.

Pokud jde o zamezení obcházení opatření, došlo k rozšíření působnosti zákazu tranzitu přes Rusko, který se má nově vztahovat na určité zboží kritického hospodářského významu, je-li určeno k vývozu do třetích zemí. Pravidla také zavádí nové opatření, které bude vyžadovat oznámení určitých převodů finančních prostředků ze subjektů v EU, které jsou z více než 40 % přímo či nepřímo vlastněny Rusy nebo subjekty usazenými v Rusku, do zemí mimo EU.

Více informací je k dispozici v angličtině zde: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302878

Rada a Parlament dosáhly předběžné dohody o balíčku týkajícím se ochrany průmyslových vzorů

Rada a Evropský parlament dosáhly dle 6. prosince předběžné dohody o přezkumu těchto dvou legislativních návrhů balíčku týkajícího se ochrany průmyslových vzorů: směrnice o právní ochraně průmyslových vzorů a nařízení o průmyslových vzorech Společenství. Nové znění aktualizuje 20 let staré předpisy o průmyslových vzorech a má usnadnit ochranu průmyslových vzorů a upravit unijní právo v této oblasti tak, aby odpovídalo výzvám digitálního světa a světa 3D tisku. Předběžná dohoda liberalizuje trh s náhradními díly, stanoví poplatky za zápis a obnovu průmyslového vzoru EU, brání zápisu kulturního dědictví jako průmyslového vzoru a stanoví lhůtu pro provedení směrnice a lhůtu pro přezkum nařízení.

Více informací je k dispozici v češtině zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/12/05/council-and-parliament-strike-provisional-deal-on-design-protection-package/>

Náležitá péče podniků v oblasti udržitelnosti: Rada a Parlament dosáhly dohody

Rada a Evropský parlament dne 14. prosince dosáhly předběžné dohody na směrnici o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti, jejímž cílem je posílit ochranu životního prostředí a lidských práv v EU i na celém světě. Směrnice o náležité péči stanoví povinnosti pro velké společnosti, pokud jde o skutečné i potenciální nepříznivé dopady v oblasti lidských práv a životního prostředí, které způsobuje jejich vlastní činnost, činnost jejich dceřiných společností a činnost jejich obchodních partnerů. Směrnice o náležité péči stanoví pravidla týkající se povinností velkých společností v souvislosti se skutečnými i potenciálními nepříznivými dopady v oblasti lidských práv a životního prostředí, jež vznikají v jejich řetězci činností, který zahrnuje obchodní partnery na předchozích stupních a částečně i na navazujících stupních, jako je distribuce nebo recyklace. Stanoví také pravidla ohledně sankcí a občanskoprávní odpovědnosti za porušení těchto povinností; vyžaduje od společností přijetí plánu, který zajistí, aby byly jejich obchodní model a strategie slučitelné s Pařížskou dohodou o změně klimatu.

Podle dosažené dohody se má směrnice vztahovat na velké společnosti, které mají více než 500 zaměstnanců a čistý celosvětový obrat vyšší než 150 milionů eur. Vůči mimo-unijním společnostem se uplatní, pokud v EU dosáhnou čistého obratu vyššího než 150 milionů eur, a to tři roky od vstupu v platnost. Komise bude muset zveřejnit seznam mimo-unijních společností, které do působnosti směrnice spadají.

Finanční služby budou z působnosti této směrnice dočasně vyloučeny, avšak směrnice bude obsahovat ustanovení o přezkumu, které umožní, aby se v budoucnu vztahovala na základě dostatečného posouzení dopadů i na navazující finanční sektor. Dosažený kompromis posiluje ustanovení, která velkým společnostem ukládají povinnost vynaložit veškeré úsilí a na jeho základě přijmout a zavést transformační plán v zájmu zmírnění změny klimatu. Z hlediska občanskoprávní odpovědnosti dohoda posiluje přístup zasažených osob ke spravedlnosti. Stanoví pětiletou lhůtu, během níž mohou ti, kdo jsou nepříznivými dopady postiženi – včetně např. odborových organizací nebo organizací občanské společnosti –, uplatnit svůj nárok. Omezuje rovněž zpřístupňování důkazů, opatření na zdržení se jednání a náklady řízení pro žalující strany. V krajním případě budou muset společnosti, které zjistí, že se s činnostmi některých z jejich obchodních partnerů pojí nepříznivé dopady v oblasti životního prostředí nebo lidských práv, tyto obchodní vztahy ukončit, pokud těmto dopadům nelze zabránit nebo je zastavit.

Pro případ, že společnosti nezaplátí pokuty, které jim byly za porušení směrnice uloženy, obsahuje předběžná dohoda několik opatření na zdržení se jednání a při ukládání peněžitých sankcí zohledňuje obrat společnosti (tj. minimální maximum 5 % čistého obratu společnosti). Jako jedno z opatření náležité péče obsahuje dohoda povinnost společností smysluplně se angažovat – včetně dialogu a konzultací s dotčenými zúčastněnými stranami. Podle dohody by dodržování směrnice o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti mohlo sloužit jako jedno z kritérií pro zadávání veřejných zakázek a koncesí.

Více informací je k dispozici v češtině zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/12/14/corporate-sustainability-due-diligence-council-and-parliament-strike-deal-to-protect-environment-and-human-rights/>

Zpráva FRA o ochraně dětí napříč EU a příručka na ochranu dětí na hranicích EU

Agentura EU pro základní práva (FRA) zveřejnila dne 31. ledna svou aktualizaci Zprávy ohledně ochrany dětí napříč unijními státy. Mapování je přehledem vývoje vnitrostátních systémů ochrany dětí a aktuálního stavu k polovině roku 2023. Zabývá se vnitrostátními právními předpisy a politikami, postupy ochrany dětí, poskytovateli služeb, zdroji a systémy odpovědnosti a monitorování, účastí dětí a dalšími tématy. K dispozici je také zvláštní oddíl věnovaný dětem migrantů. Odhaluje pokrok, zejména pokud jde o podporu dětských obětí zneužívání. Země se však stále liší ve způsobech, jakými chrání děti. Praxe se může lišit i v rámci jednotlivých zemí, přičemž odpovědnost za různé aspekty péče spadá na národní, regionální, místní a obecní úroveň. Mapování bude podkladem pro úsilí Evropské komise o lepší ochranu dětí prostřednictvím integrovaných systémů ochrany dětí. Tato potřeba je jasně stanovena ve strategii EU v oblasti práv dítěte a v evropské záruce pro děti. Agentura FRA vydá hloubkovou srovnávací analýzu systémů ochrany dětí v celé EU ještě letos. Určí stávající osvědčené postupy a způsoby, jak mohou země lépe chránit děti.

Zpráva je k dispozici v angličtině zde: <https://fra.europa.eu/en/news/2024/how-countries-protect-children-across-eu>

FRA dále dne 18. prosince zveřejnila příručku, kterou vypracovala ve spolupráci s Radou Evropy pro členské státy ohledně ochrany dětí na unijních hranicích.

Příručka je k dispozici v angličtině zde: <https://fra.europa.eu/en/news/2023/protecting-children-europes-borders-new-guidance-border-officials-and-other-authorities>

Reforma statutu Soudního dvora: vyjednávači Rady a Parlamentu dosáhli předběžné dohody

EU učinila důležitý krok směrem k účinnějšímu výkonu spravedlnosti soudy EU. Zástupci předsednictví Rady a Evropského parlamentu dne 7. prosince dosáhli předběžné dohody o reformě statutu Soudního dvora, která zlepší fungování Soudního dvora EU. Dochází k ní v kontextu nepřetržitého nárůstu počtu věcí, které jsou tomuto soudu předkládány, a s ohledem na složitost a citlivou povahu řešených otázek. Změny statutu Soudního dvora umožní Soudnímu dvoru EU efektivněji řídit svou soudní činnost, neboť využívají předchozí soudní reformy, která zvýšila počet soudců Tribunálu.

Změny týkající se rozhodnutí o předběžné otázce

Reforma umožní přenést pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách ve zvláštních oblastech na Tribunál, zatímco Soudní dvůr si ponechá pravomoc rozhodovat o zásadních otázkách, jako jsou otázky týkající se výkladu Smluv nebo Listiny základních práv. Mezi konkrétní oblasti, v nichž bude Tribunál příslušný k rozhodování o předběžných otázkách, patří: společný systém daně z přidané hodnoty; spotřební daně; celní kodex; sazební zařazení zboží do kombinované nomenklatury; náhrady a pomoc cestujícím v případě zpoždění nebo zrušení dopravní služby nebo odepření nástupu do dopravního prostředku; a systém pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů.

Pokud jde o procesní aspekty, reforma stanoví mechanismus „jednotného kontaktního místa“, v jehož rámci budou soudci členských států i nadále podávat žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru, který následně předá Tribunálu otázky spadající do jeho pravomoci. Procesní záruky před Tribunálem odrážejí záruky, které jsou již použitelné u Soudního dvora. Soudci Tribunálu budou zejména určeni jako generální advokáti, kteří budou poskytovat stanovisko k předběžné otázce, a u Tribunálu bude zřízen senát střední velikosti, který se bude zabývat určitými žádostmi o rozhodnutí o předběžné otázce.

Omezení opravných prostředků podávaných k Soudnímu dvoru

Reforma rovněž rozšiřuje mechanismus filtrování opravných prostředků – přijatý v roce 2019 – na všechny orgány, agentury, úřady a subjekty EU s nezávislým odvolacím senátem. V rámci tohoto mechanismu mohou být věci, které již byly

posouzeny dvakrát – nezávislým odvolacím senátem a Tribunálem – připuštěny k Soudnímu dvoru, pouze pokud nastolují otázku významnou pro jednotu, soulad nebo další vývoj práva EU. Tento mechanismus se rovněž použije na opravné prostředky v případech, kdy je Soudní dvůr příslušný prostřednictvím ve smlouvě obsažené rozhodčí doložky, která spor obvykle odkazuje na vnitrostátní právo. Pokud se však spor týká použití práva EU a vyvolává otázky významné pro jednotu, soulad nebo další vývoj práva EU, bude opravný prostředek i nadále možný.

Reforma rovněž zvyšuje transparentnost řízení o žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce. Aniž jsou dotčena pravidla pro přístup k dokumentům stanovená v nařízení 1049/2001, které zůstává plně použitelné, budou písemná podání stran po vynesení rozsudku zveřejněna, pokud dotčená strana proti takovému zveřejnění nevznesla námitku. Zvýší se tak odpovědnost jednotlivých aktérů a posílí důvěra v EU i v právo EU, a to ve prospěch občanů i vnitrostátních soudců.

Více informací je k dispozici v češtině zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press-releases/2023/12/07/reform-of-the-statute-of-the-court-of-justice-council-and-parliament-negotiators-reach-provisional-agreement/>

Rada a Evropský parlament se dohodly na pravidlech pro zajištění a konfiskaci peněz pocházejících z trestné činnosti

Vyjednávači španělského předsednictví a Evropského parlamentu dosáhli dne 12. prosince politické dohody ohledně unijního předpisu o vymáhání a konfiskaci majetku. Nová směrnice stanoví celounijní minimální pravidla pro vysledování, identifikaci, zajištění, konfiskaci a správu majetku pocházejícího z trestné činnosti. Členské státy tak budou mít větší možnosti bojovat proti organizovanému zločinu. Směrnice se bude vztahovat na širokou škálu trestných činů – například na organizovaný zločin, terorismus a obchodování s lidmi a s drogami. Bude členskými státy ukládat povinnost zajistit, aby orgány zapojené do vysledování, zajištění a správy peněz pocházejících z trestné činnosti měly náležitě kvalifikované zaměstnance a odpovídající finanční, technické a technologické zdroje. Navrhovaná pravidla se budou vztahovat i na porušování sankcí, jakmile bude přijata směrnice o vymezení trestných činů a sankcí za porušení omezujících opatření EU. Výnosy fyzických i právnických osob, které mají prospěch z obcházení sankcí, budou díky tomu zajištěny stejným způsobem jako v případě obchodování s lidmi nebo drogových kartelů. Členské státy budou muset posílit pozici úřadů pro vyhledávání majetku z trestné činnosti, jejichž úkolem bude usnadňovat přeshraniční spolupráci v souvislosti s vyšetřováním za účelem vysledování majetku. Tyto úřady budou mít také za úkol vysledování a identifikaci peněz pocházejících z trestné činnosti v rámci vyšetřování za účelem vysledování majetku prováděného vnitrostátními orgány a Úřadem evropského veřejného žalobce. Rovněž budou provádět vysledování a konfiskaci výnosů, na něž se vztahuje příkaz k zajištění nebo konfiskaci vydaný orgánem v jiném členském státě. Aby mohly tyto úřady plnit své úkoly, budou muset vlády členských států zajistit, aby jim byl poskytnut přístup k příslušným vnitrostátním rejstříkům a databázím. V některých případech by měl být přístup okamžitý a přímý.

Podle dnes dohodnutého znění musí členské státy přijmout opatření, která umožní zajištění majetku, tak aby bylo možné případně provést jeho konfiskaci a aby bylo v případě pravomocného odsouzení možné provést konfiskaci nástrojů a výnosů pocházejících z trestné činnosti. Členské státy však nebudou mít pouze povinnost zajistit konfiskaci peněz pocházejících z trestné činnosti. Rovněž budou muset přijmout pravidla, která jim umožní konfiskaci majetku v hodnotě odpovídající výnosům z trestné činnosti. Také musejí umožnit konfiskaci majetku pocházejícího z trestné činnosti nebo majetku rovnocenné hodnoty, který byl převeden na třetí osobu, avšak pouze tehdy, pokud tato třetí osoba věděla nebo měla vědět, že účelem převodu nebo nabytí bylo vyhnout se konfiskaci. Konfiskace výnosů z trestné činnosti bude někdy možná i v případech, kdy bylo zahájeno trestní řízení, ale nebylo v něm možné pokračovat. V řadě členských států začne vůbec poprvé platit pravidlo, které – za určitých podmínek – umožní konfiskaci majetku identifikovaného v souvislosti s vyšetřováním trestných činů, jestliže vnitrostátní soud dojde k závěru, že identifikovaný majetek pochází z trestné činnosti spáchané v rámci zločinného spolčení a že tato činnost vede k podstatnému hospodářskému prospěchu. V dohodě je zvláštní pozornost věnována procesním zárukám. Členské státy budou muset určit orgány (úřady pro správu majetku), které budou spravovat zajištěný nebo konfiskovaný majetek, a to buď přímou správou, nebo poskytováním podpory a odborných znalostí jiným příslušným orgánům odpovědným za správu zajištěného a konfiskovaného majetku. Členské státy budou rovněž povinny za určitých podmínek, například podléhá-li majetek rychlé zkáze, umožnit prodej zajištěného majetku ještě před vydáním pravomocného příkazu ke konfiskaci.

Více informací je k dispozici v češtině zde:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/12/12/council-and-european-parliament-agree-on-rules-on-freezing-and-confiscating-criminal-money/>

Nová éra zdanění podniků v EU

Dne 1. prosince vstoupila v platnost nová pravidla EU, která zavádějí minimální sazbu efektivního zdanění ve výši 15 % pro nadnárodní společnosti působící v členských státech EU. Nová směrnice si klade za cíl vnést větší spravedlnost a stabilitu daňového prostředí v EU i celosvětově a zároveň jej zmodernizuje a přizpůsobí dnešnímu globalizovanému digitálnímu světu. Vstup v platnost pravidel pro minimální efektivní zdanění, na nichž se členské státy jednomyslně dohodly v roce 2022, je v EU formálním potvrzením provádění tzv. druhého pilíře, který je součástí celosvětové dohody o mezinárodní daňové reformě z roku 2021.

Zatímco se k těmto pravidlům přihlásilo téměř 140 jurisdikcí po celém světě, EU je průkopníkem při jejich převádění do právních předpisů. Pravidla „druhého pilíře“ díky tomu, že snižují motivaci podniků přesouvat zisky do jurisdikcí s nízkým zdaněním, omezují závodění mezi zeměmi o co nejnižší sazby daně z příjmu právnických osob s cílem přilákat investice. První výsledky se již dostavily, neboť řada jurisdikcí s nulovým zdaněním oznámila, že pro společnosti, jichž se to týká, zavede daň z příjmu právnických osob. Pravidla se budou vztahovat na nadnárodní skupiny podniků a velké domácí skupiny v EU s kombinovanými finančními příjmy ve výši přesahující 750 milionů eur ročně. Řídit se jimi budou muset všechny velké vnitrostátní či mezinárodní skupiny, jejichž mateřská nebo dceřiná společnost se nachází v členském státě EU.

Směrnice obsahuje společný soubor pravidel pro výpočet a uplatňování „dorovnávací daně“ v určité zemi, pokud by efektivní daňová sazba byla nižší než 15 %. Nepodléhá-li dceřiná společnost minimální efektivní sazbě v cizí zemi, v níž se nachází, uplatní dorovnávací daň členský stát mateřské společnosti, a to na danou mateřskou společnost. Směrnice rovněž zajišťuje efektivní zdanění v situacích, kdy se mateřská společnost nachází mimo EU v zemi s nízkým zdaněním, která neuplatňuje rovnocenná pravidla.

Podrobnější informace jsou k dispozici v češtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6712

Rada a Parlament dosáhly politické dohody o kriminalizaci porušování sankcí EU

Rada a Evropský parlament uzavřely dne 12. prosince jednání o právním předpisu EU, kterým se vymezují trestné činy a sankce za porušení omezujících opatření EU. Tato směrnice zajišťuje, že osoby, které porušují nebo obcházejí sankce EU, budou stíhány. Tato skutečnost nabývá zvláštního významu v souvislosti s válečnou agresí Ruska proti Ukrajině. Tento právní předpis stanoví, že členské státy budou muset definovat určitá jednání jako trestné činy. Patří mezi ně: pomoc osobám, na něž se vztahují omezující opatření EU, při obcházení zákazu cestování; obchodování se zbožím, na něž se vztahují sankce, a provádění transakcí se státy nebo subjekty, na něž se vztahují omezující opatření EU; poskytování finančních služeb nebo provádění finančních činností, které jsou zakázány nebo omezeny; krytí vlastnictví finančních prostředků nebo hospodářských zdrojů osoby, subjektu nebo orgánu, na něž se vztahují sankce EU; podněcování k těmto trestným činům, napomáhání při nich a účastenství na nich bude rovněž možno trestat jako trestný čin. Obchodování s válečným materiálem bude trestným činem nejen v případě, že by byl spáchán úmyslně, ale i v případě hrubé nedbalosti.

Členské státy musí zajistit, aby porušování omezujících opatření EU bylo možné postihnout účinnými, přiměřenými a odrazujícími trestními sankcemi. Dojde-li k úmyslnému porušení omezujícího opatření, jako horní hranice trestu musí být stanoven trest odnětí svobody. Členské státy musí konkrétně zajistit, aby za trestné činy vymezené v této směrnici bylo možné uložit trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby, v závislosti na trestném činu, nejméně jeden rok nebo nejméně pět let odnětí svobody. Členské státy mohou rozhodnout o zavedení právních předpisů stanovujících vyšší tresty. Kromě odnětí svobody mohou být osobám, které porušily omezující opatření EU, uloženy pokuty. Vyjednávači Rady a Evropského parlamentu se dohodli, že za trestné činy vymezené v této směrnici mohou rovněž nést odpovědnost právnické osoby (např. společnosti). Tak by tomu bylo v případě, že by takový trestný čin spáchala ve prospěch společnosti osoba ve vedoucí funkci v organizaci. Právnické osoby, které porušují omezující opatření, by musely čelit sankcím, které zahrnují zákaz podnikatelské činnosti a odnětí povolení a oprávnění k výkonu jejich hospodářské činnosti. Členské státy musí rovněž zintenzívnit své úsilí s cílem zajistit, aby byla omezující opatření EU dodržována. Za tímto účelem budou muset stanovit promlčecí dobu, tj. dobu, v níž musí být podána žaloba, která umožní

řádné prosazování práva. Členské státy musí rovněž přijmout opatření ke zmrazení a konfiskaci výnosů v důsledku porušení sankcí.

Předběžná dohoda bude nyní předložena k potvrzení stálým zástupcům členských států (Coreperu). Bude-li znění schváleno, bude poté formálně přijato Radou i Evropským parlamentem.

Více informací je k dispozici v češtině zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/>

Finalizace legislativního procesu ohledně balíčku proti praní špinavých peněz

Rada EU a Parlament dne 13. prosince dosáhly předběžné dohody o zřízení nového evropského orgánu pro boj proti praní peněz a financování terorismu (AMLA), který je ústředním prvkem balíčku opatření pro boj proti praní peněz, jehož cílem je chránit občany EU a finanční systém v EU před praním peněz a financováním terorismu.

Dne 18. ledna 2024 dále Rada a Parlament dosáhly předběžné dohody o návrhu AML nařízení a návrhu AML směrnice, jejichž cílem je chránit občany EU a finanční systém v EU před praním peněz a financováním terorismu. V rámci nových pravidel budou veškerá pravidla vztahující se na soukromý sektor převedena do nového nařízení, zatímco směrnice se bude zabývat organizací institucionálních systémů boje proti praní peněz a financování terorismu na vnitrostátní úrovni v členských státech. Předběžná dohoda ohledně nařízení o boji proti praní peněz vyčerpávajícím způsobem harmonizuje pravidla v celé EU a odstraňuje regulační mezery, jichž pachatelé trestných činů zneužívají k praní výnosů z nezákonné činnosti nebo k financování teroristické činnosti prostřednictvím finančního systému. Směrnice si klade za cíl zlepšit organizaci vnitrostátních systémů pro boj proti praní peněz.

Povinné osoby, jako jsou finanční instituce, banky, realitní kanceláře, služby v oblasti správy aktiv, kasina, obchodníci, hrají v rámci boje proti praní peněz a financování terorismu ústřední úlohu strážců, neboť mají výsadní postavení při odhalování podezřelé činnosti. Předběžná dohoda rozšiřuje seznam povinných osob o nové orgány. Nová pravidla se budou vztahovat na převážnou část odvětví kryptoaktiv a přinutí všechny poskytovatele služeb souvisejících s kryptoaktivy provádět hloubkovou kontrolu svých klientů. To znamená, že budou muset ověřovat fakta a informace o svých klientech a hlásit podezřelou činnost. Podle dohody budou muset poskytovatelé služeb souvisejících s kryptoaktivy při provádění transakcí v hodnotě 1 000 eur nebo vyšší uplatňovat opatření hloubkové kontroly klienta. Rada a Parlament se dohodly, že úvěrové a finanční instituce budou provádět opatření zesílené hloubkové kontroly, pokud obchodní vztahy s velmi majetnými osobami (s vysokým čistým jměním) zahrnují nakládání s velkým objemem aktiv. Pokud tak neučiní, bude to v režimu sankcí považováno za přitěžující okolnost.

Pro platby v hotovosti je stanoven celounijní maximální limit 10 000 eur, což pachatelům trestných činů praní špinavých peněz ztíží. V případě potřeby budou mít členské státy možnost stanovit maximální limit na nižší úrovni. Předběžná dohoda

zvyšuje harmonizaci a transparentnost pravidel týkajících se skutečných majitelů. Dohoda upřesňuje, že koncept skutečných majitelů je založen na dvou složkách – vlastnictví a ovládnutí –, které je třeba analyzovat, aby bylo možné identifikovat všechny skutečné vlastníky dané právnické osoby nebo napříč typy subjektů, včetně subjektů mimo EU, pokud podnikají v EU nebo v EU nakupují nemovitosti. Prahová hodnota skutečného vlastnictví je v dohodě stanovena na 25 %. Vyjasněna jsou rovněž související pravidla vztahující se na vícevrstvé vlastnické a kontrolní struktury, aby se zajistilo, že skrývání se za více vrstev vlastnictví společností již nebude fungovat. Souběžně s tím byla upřesněna i ustanovení o ochraně údajů a uchovávání záznamů, čímž se usnadní a urychlí práce příslušných orgánů. Dohoda stanoví registraci skutečných majitelů všech zahraničních subjektů, které vlastní nemovitosti, se zpětnou účinností do 1. ledna 2014. Povinné osoby budou muset uplatňovat opatření zesílené hloubkové kontroly u příležitostných transakcí a obchodních vztahů zahrnujících vysoce rizikové třetí země. Komise provede posouzení rizika na základě seznamů Finančního akčního výboru (FATF, mezinárodní tvůrce standardů v oblasti boje proti praní peněz). Vysoká úroveň rizika bude navíc odůvodňovat použití dalších specifických unijních či vnitrostátních protiopatření, ať už na úrovni povinných osob, nebo ze strany členských států.

Co se týká směrnice, podle předběžné dohody budou muset být informace předložené centrálnímu registru ověřeny. Fyzické a právnické osoby nebo právní uspořádání spojené s osobami nebo subjekty, na něž se vztahují cílené finanční sankce, budou muset být označeny. Podle směrnice jsou subjekty odpovědné za registry oprávněny provádět v prostorách registrovaných právnických osob kontroly, mají-li pochybnosti o přesnosti informací, které mají k dispozici. Dohoda rovněž stanoví, že kromě orgánů dohledu, orgánů veřejné správy a povinných osob mohou mít k registrům přístup i osoby z řad veřejnosti s oprávněným zájmem, včetně tisku a občanské společnosti. Ve snaze usnadnit vyšetřování zločinných systémů v oblasti nemovitostí znění zajišťuje, aby registry nemovitostí byly přístupné příslušným orgánům prostřednictvím jednotného přístupového místa, přičemž se zpřístupní například informace o ceně, druhu nemovitosti, historii a břemenech, jako jsou hypotéky, soudní omezení a vlastnická práva.

Pokud jde o Finanční zpravodajské jednotky, které jsou odpovědné za příjem a analýzu informací týkajících se praní peněz a financování terorismu, zejména ve formě oznámení od povinných osob. Podle dohody budou mít finanční zpravodajské jednotky okamžitý a přímý přístup k informacím z finanční a správní oblasti a z oblasti trestního řízení, mimo jiné včetně daňových informací, informací o finančních prostředcích a jiných aktivech zmrazených na základě cílených finančních sankcí, informací o převodech finančních prostředků a převodech kryptoaktiv, vnitrostátních registrů motorových vozidel, letadel a plavidel, celních údajů a vnitrostátních registrů ručních palných a lehkých zbraní.

Znění uvedených návrhů budou nyní finalizována a předložena zástupcům členských států ve Výboru stálých zástupců a Evropskému parlamentu ke schválení. Dříve, než budou pravidla vyhlášena v Úředním věstníku EU a vstoupí v platnost, musí tato znění nejprve formálně přijmout Rada a Parlament.

Podrobné informace jsou k dispozici v češtině zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2024/01/18/anti-money-laundering-council-and-parliament-strike-deal-on-stricter-rules/>

JUDIKATURA

SDEU: Rozsudek ve věci C-118/22 | Direktor na Glavna direkcija „Nacionalna policia“ pri MVR – Sofia, ze dne 30. ledna 2024

Obecné a nediferencované uchovávání biometrických a genetických údajů odsouzených osob až do jejich smrti je v rozporu s unijním právem. Policejní orgány nemohou biometrické a genetické údaje týkající se všech osob, které byly pravomocně odsouzeny za úmyslný trestný čin, uchovávat bez jiného časového omezení než smrti dotyčné osoby. I když je toto obecné a nediferencované uchovávání odůvodněno prevencí, vyšetřováním, odhalováním či stíháním trestných činů nebo výkonem trestů, musí vnitrostátní orgány uložit správci povinnost pravidelně ověřovat, zda je toto uchovávání stále nezbytné, a přiznat dotyčné osobě právo na výmaz těchto údajů, pokud tomu tak již není.

V Bulharsku byla jistá osoba zapsána do policejního registru v rámci vyšetřování pro křivou výpověď. Tato osoba byla nakonec uznána vinnou ze spáchání tohoto trestného činu a odsouzena k podmíněnému trestu odnětí svobody na jeden rok. Po odpykání tohoto trestu bylo její odsouzení zahlazeno. Tato osoba poté požádala o vymazání jejích údajů z policejního registru. Podle bulharského práva jsou její údaje uchovávány v tomto registru a mohou být zpracovávány orgány, které k nim mají přístup, bez jakéhokoli časového omezení, s výjimkou její smrti. Její žádost byla zamítnuta z důvodu, že pravomocné odsouzení v trestním řízení, a to i v případě zahlazení odsouzení, nepatří mezi důvody pro vymazání záznamu z policejního registru. Bulharský Nejvyšší správní soud, k němuž byl podán opravný prostředek, položil Soudnímu dvoru otázky. Soudní dvůr ve svém rozsudku rozhodl, že obecné a

nediferencované uchovávání biometrických a genetických údajů osob, které byly odsouzeny za úmyslný trestný čin, až do jejich smrti je v rozporu s unijním právem. Soudní dvůr uvedl, že osobními údaji, které jsou uloženy v policejním registru v Bulharsku, jsou zejména pořízené otisky prstů, fotografie a vzorky pro účely profilování DNA. Registr obsahuje rovněž údaje týkající se trestných činů spáchaných subjektem údajů a příslušných odsouzení. Tyto údaje mohou být nezbytné pro účely ověření, zda je subjekt údajů zapojen do jiných trestných činů, než za který byl pravomocně odsouzen. Všechny tyto osoby však nevykazují stejnou míru rizika účasti na dalších trestných činech, což by odůvodňovalo jednotnou dobu uchovávání údajů, které se jich týkají. Takové faktory, jako je povaha a závažnost spáchaného trestného činu nebo absence recidivy, mohou znamenat, že riziko, které představuje odsouzená osoba, nutně neodůvodňuje, aby byly její údaje ponechány v policejním registru až do její smrti. Tato lhůta je proto přiměřená pouze za zvláštních okolností, které ji řádně odůvodňují. Tak tomu však není, použije-li se obecně a bez rozdílu na jakoukoli osobu pravomocně odsouzenou za úmyslný trestný čin. Unijní právo vyžaduje, aby vnitrostátní právní úprava stanovila povinnost správce pravidelně ověřovat, zda je toto uchovávání stále nezbytné, a přiznala dotyčné osobě právo na výmaz těchto údajů, pokud tomu tak již není.

Kompletní rozsudek je k dispozici v češtině zde: <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-118/22>

SDEU: Stanovisko generálního advokáta ve věcech C-808/21 | Komise v. Česká republika a C-814/21 | Komise v. Polsko (Volitelnost a členství v politické straně), ze dne 11. ledna 2024

Generální advokát Richard de la Tour ve svém stanovisku dospěl k závěru, že Polsko a Česká republika tím, že občanům Unie, kteří nejsou státními příslušníky těchto členských států, ale mají v nich bydliště, odepírají právo stát se členy politické strany, porušily unijní právo v oblasti voleb.

Zákony platné v Polsku a v České republice přiznávají právo stát se členem politické strany pouze tuzemským státním příslušníkům. Podle Evropské komise proto občané Unie, kteří mají bydliště v těchto členských státech, ale nejsou jejich státními příslušníky (dále jen „mobilní“ občané Unie), nemohou vykonávat své právo být voleni v obecních a evropských volbách za stejných podmínek jako polští a čeští státní příslušníci. Komise měla za to, že taková situace vede k diskriminaci na základě státní příslušnosti, která je neslučitelná s článkem 22 SFEU, a proto podala k Soudnímu dvoru dvě žaloby pro nesplnění povinnosti proti Polsku a České republice.

Generální advokát Jean Richard de la Tour navrhuje, aby Soudní dvůr rozhodl, že tyto žaloby jsou opodstatněné. Podle jeho názoru úprava členství v politické straně sice spadá do pravomoci členských států, avšak členské státy musí při výkonu této pravomoci dodržovat povinnosti, které vyplývají z unijního práva. Z toho vyplývá, že každý „mobilní“ občan Unie musí mít možnost vykonávat právo být volen v obecních a evropských volbách za stejných podmínek jako tuzemští státní příslušníci.

Vzhledem k ústřední a zásadní roli, kterou politické strany zaujímají ve volebních systémech členských států a při účasti na politickém životě, má generální advokát Richard de la Tour za to, že „mobilní“ občan Unie, který nemůže kandidovat jako člen politické strany, je postaven do situace, která snižuje jeho vyhlídky být zvolen v obecních nebo evropských volbách oproti tuzemským státním příslušníkům. Generální advokát v tomto kontextu zdůraznil, že tuzemští státní příslušníci se mohou podle vlastního uvážení rozhodnout, zda budou v těchto volbách kandidovat jako členové politické strany nebo jako nezávislí, kdežto „mobilní“ občané Unie mají k dispozici pouze posledně uvedený způsob. Pokud jde o případné odůvodnění této diskriminace, má generální advokát za to, že členství „mobilních“ občanů Unie v politické straně s cílem zajistit účinnost jejich práva být voleni v obecních a evropských volbách nemůže narušit národní identitu Polska nebo České republiky.

Kompletní stanovisko je k dispozici v češtině zde: <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-808/21>

ESLP: Rozsudek ve věci V. proti České republice (stížnost č. 26074/18), ze dne 7. prosince 2023

Evropský soud pro lidská práva rozhodl v poměru 5 hlasy proti 2, že došlo k porušení článku 2 práva na život Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

Případ se týkal smrti 30-letého bratra stěžovatelky v psychiatrické léčebně v Brně poté, co byl policií omráčen taserem a zdravotní sestra mu podala uklidňující prostředek. Personál nemocnice přivolal policii, když se bratr stěžovatelky, hospitalizovaný od předchozího dne, velmi rozrušil a napadl sanitáře. Pacient se léčil s paranoidní schizofrenií. Příčinou smrti byla později zjištěna srdeční arytmie. Vyšetřování ze zabití z nedbalosti bylo poté odloženo, protože úřady dospěly k závěru, že za smrt nelze připsat vinu konkrétní osobě nebo jednání. S odvoláním na články 2 a 3 Úmluvy stěžovatelka uvedla, že zásah policie nebyl ani nezbytný, ani přiměřený, a namítá, že neexistují žádná pravidla pro použití síly proti osobám s duševní poruchou a že policisté nebyli dostatečně vyškoleni, jak v takových situacích používat taser. Stěžuje si také, že orgány neprovedly odpovídající vyšetřování incidentu; zejména nebyla zkoumána interakce mezi použitým taserem a podávanými léky.

ESLP uvedl, že případ odhalil řadu nedostatků, pokud jde o způsob, jakým nemocnice a policie situaci řešily. Bratr stěžovatelky byl dlouhodobě ambulantně léčený pacient a při přijímání do léčebného zařízení lze předpokládat, že se může stát psychotickým nebo násilným. Po napadení sanitáře se zdravotnický personál rozhodl přivolat policii, kterou však zjevně neinformoval o stavu pacienta a s ním spojených zdravotních rizicích ani o jeho rozrušení. Policisté se pokusili pacienta znehybnit tím, že ho uložili do polohy vleže na zádech, což mohlo vést k polohové asfyxii z důvodu tlaku na krk a rovněž to znemožnilo sledovat, zda dotyčná osoba skutečně dýchá. Vzhledem k této poloze vleže, do které byl pacient uveden, se snížilo riziko jeho útěku nebo dalšího přímého ohrožení životů přítomných osob, což vyvolává otázku, zda bylo jeho následné omráčení taserem nezbytně nutné. Nebylo možné vyloučit, že elektrické šoky způsobené taserem skutečně způsobily srdeční arytmiu, která vedla k jeho smrti.

ESLP též zaujala skutečnost, že byl pacient taserem třikrát omráčen ve velmi krátkém časovém úseku, po němž mu byly podány anxiolytické léky. ESLP dospěl k závěru, že v důsledku společného jednání řady osob stát nesplnil svou povinnost poskytnout bratru stěžovatelky odpovídající péči a zachovat jeho život, a proto došlo k porušení článku 2 Úmluvy, práva na život.

Celý rozsudek je k dispozici v anglickém jazyce zde: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-229325>

ESLP: Rozsudek ve věci Waldner proti Francii (stížnost č. 26604/16), ze dne 7. prosince 2023

Evropský soud pro lidská práva jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

Stěžovatel, pan Jens Ulrich Waldner, je rakouský občan, který žije v Paříži, kde působí jako advokát. Věc se týkala zvýšení zdanitelných příjmů stěžovatele za zdaňovací období 2006 až 2011, a to protože nebyl členem sdružení pro vedení účetnictví schváleného daňovými orgány (organisme de gestion agréé - OGA). Před přijetím zákona č. 2005-1719 ze dne 30. prosince 2005, kterým se provádí zákon o rozpočtu na rok 2006, opravňovalo členství v OGA dotčené osoby samostatně výdělečně činné k odpočtu 20 % ze zdanitelných příjmů. Článek 76 tohoto zákona změnil daňový režim platný pro tyto osoby při podání daňového přiznání za rok 2007, pokud jde o příjmy dosažené v roce 2006, a to tak, že zrušil tento odpočet a nahradil jej zvýšením základu daně o 25 % pro ty osoby, které nebyly členy OGA. S odvoláním na článek 1 Protokolu č. 1 (ochrana majetku) Úmluvy si stěžovatel stěžoval, že zvýšení jeho zdanitelných příjmů z důvodu, že není členem OGA, nepřiměřeně zasáhlo do jeho práva na pokojné užívání majetku. S odvoláním na článek 11 (svoboda shromažďování a sdružování) si stěžuje na zásah do svého práva nevstoupit do OGA, aby mohl podat daňové přiznání z titulu svých profesních příjmů jako advokát, aniž by mu byl zvýšen základ daně. S odvoláním na článek 14 (zákaz diskriminace) ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 a článkem 11 navíc tvrdí, že zvýšený základ daně jej vystavil diskriminaci, zejména z důvodu vztahu k daňovým poplatníkům, kteří jsou členy OGA.

ESLP uvedl, že v souvislosti s okolnostmi projednávaného případu způsob, který zákonodárce zvolil k dosažení cíle, který si stanovil, a to zajistit zaplacení daně prostřednictvím zvýšení základu daně, kterou byli povinni zaplatit nečlenové schváleného sdružení, přičemž členství ve sdružení nebylo povinné, byl v rozporu s obecnou filozofií systému založeného na prohlášeních daňových poplatníků, u nichž se předpokládá, že jsou učiněna v dobré víře a jsou správná. Kromě toho sazba automaticky použitelného příplatku ve výši 25 % vedla k nepřiměřenému finančnímu zatížení stěžovatele. Způsob aplikovaný v projednávaném případě narušil spravedlivou rovnováhu, která musí existovat mezi obecným zájmem a ochranou základních práv jednotlivce. ESLP proto konstatoval porušení článku 1 Protokolu č. 1 Úmluvy.

Celý rozsudek je k dispozici ve francouzském jazyce zde:
<https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-229323>

Odbor mezinárodních vztahů ČAK